

ПІДГОТОВКА ФАХІВЦІВ СОЦІАЛЬНОЇ СФЕРИ ДО ВИКОРИСТАННЯ ТЕХНОЛОГІЙ РОБОТИ З ОСОБАМИ, ЯКІ ЗВІЛЬНЯЮТЬСЯ З МІСЦЬ ПОЗБАВЛЕННЯ ВОЛІ

Соціально-економічна ситуація, що склалася нині в Україні породила ряд негативних явищ, таких як бродяжництво, проституція, наркоманія, алкоголізм, що у свою чергу значно збільшило відсоток здійснених злочинів. Дані Державного департаменту України з питань виконання покарань засвідчують, що щорічно з установ кримінально-виконавчої системи звільняється біля 60 тисяч осіб [2]. Відбуваючи покарання, людина повертається у суспільство, яке не завжди готове її прийняти, та й сама людина відвикла від звичного ритму свого життя, виникають досить великі проблеми з її працевлаштуванням, стосунками у сім'ї, несприйняттям оточення тощо. Така категорія осіб відноситься до клієнтів, які потребують екстреної соціальної допомоги, адже ця категорія населення, на думку Р. Безпальчої, є «найскладнішою і найважчою у плані адаптації та ресоціалізації» і потребує відповідного соціального супроводу.

На державному рівні визнано питання соціальної адаптації осіб, звільнених з місць позбавлення волі, досить актуальним, що підтверджується рядом нормативних документів прийнятих в Україні, зокрема: Закон України «Про соціальну адаптацію осіб, які відбували покарання у виді обмеження волі або позбавлення волі на певний строк», Державний стандарт соціальної адаптації (2015), Закон України «Про соціальні послуги», Закон України «Про зайнятість населення» (стаття 5), Закон України «Про внесення змін до статті 71 Житлового кодексу Української РСР» (щодо збереження житла), Наказ Державного департаменту з питань виконання покарань, МВС, Мінпраці «Про порядок взаємодії органів і установ виконання покарань, територіальних органів внутрішніх справ, територіальних органів праці та соціального захисту населення та центрів зайнятості населення щодо надання особам, які звільнені

від відбування покарання, допомоги в трудовому і побутовому влаштуванні, соціальній адаптації» (2003) та ін.

У зв'язку з цим виникає потреба посиленої уваги до підготовки фахівців соціальної сфери до використання технологій роботи з такою категорією клієнтів. Адже, як засвідчує практика, «більшість засуджених перед звільненням перебувають у стані стресу, спричиненого з одного боку страхом перед забутим вже почуттям самотійності та волі, а з іншого – абсолютною безпорадністю, беззахисністю, слабкою підготовленістю до самотійного життя у побутовому, моральному і соціальному відношенні. Має місце відсутність документів, втрата соціальних зв'язків. За роки тюремного відчуження втрачається кваліфікація, переходить до чужих рук майно, житло, що прирікає людину на бродяжництво, що рано чи пізно закінчується повторною злочинністю» [2].

Зважаючи на це, одним із напрямів підготовки фахівців соціальної сфери є оволодіння ними технологіями соціально-реабілітаційної роботи. При роботі з особами, які повертаються з місць позбавлення волі, необхідно сприяти їх ресоціалізації та адаптації до сучасних умов життя, надавати необхідну допомогу у розв'язанні соціальних проблем (отримання житла, працевлаштування, лікування, навчання, поновлення втрачених соціальних зв'язків), що в цілому запобігатиме рецидивній злочинності.

Використовуючи технології роботи з особами, які звільняються з місць позбавлення волі, соціальному працівнику слід враховувати їхні основні проблемами з якими вони стикаються, а саме: потребою в інформації щодо соціальних послуг, які можна отримати за місцем реєстрації місця проживання (перебування); психологічній підтримці; працевлаштуванні; відновленні/отриманні документів та житла; налагодженні/відновленні стосунків з членами родини; лікуванні; організації побуту тощо.

Виходячи з цього, соціальний супровід має здійснюватися шляхом надання особам, звільненим з місць позбавлення волі, різних видів соціальних послуг, зокрема таких як: соціально-побутові; з оформлення та відновлення документів, реєстрації місця проживання (перебування); соціально-медичні; соціально-педагогічні; юридичні; психологічні; освітні; інформаційні; послуги з професійної підготовки; працевлаштування тощо [3, с. 106].

Здійснюючи підготовку фахівців соціальної сфери, варто акцентувати увагу на тому, що соціальна робота з особами, які повертаються з місць позбавлення волі, має бути спрямована на набуття ними навичок незалежного життя та самостійного вирішення власних життєвих проблем, які Р. Безпальча поділяє на шість груп: проживання, юридичні проблеми, працевлаштування, матеріальні, медичні, психологічні. Відповідно до вирішення зазначених проблем, необхідно технологічно підготувати майбутніх соціальних працівників до використання таких форм роботи, як навчальні та психотерапевтичні тренінги, інтерактивні дискусії та бесіди, групи самопомоги, різні форми психотерапевтичних занять (арт-терапія, психотерапевтичний театр тощо) [1, с. 36, 57] .

Отже, майбутньому соціальному працівникові, підбираючи форми і методи роботи з особами, які повертаються з місць позбавлення волі, важливо: уникати упередженого ставлення та стереотипних уявлень; розглядати особу в контексті всього життя; бути толерантним; утримуватися від критичних суджень; вірити у здатність людини до змін; бути реалістичним.

Список використаних джерел:

1. Безпальча Руслана Технології роботи з ув'язненими / Руслана Безпальча. – К.: Главник, 2007. – 112 с.
2. Методичні рекомендації, щодо організації роботи з особами, звільненими із місць позбавлення волі // Сайт Міністерства соціальної політики України. Нормативна база. Режим доступу: <http://www.mlsp.gov.ua/labour/control/uk/index>
3. Соціальна робота з різними групами клієнтів : навчальний посібник / [Уклад.: Т.Д. Кочубей, О.М. Бойко]. – Умань, 2016. – 278 с.

